

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társ szerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromsoros petitsor ára bélyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szögig 1 frt 30 kr. minden további megkezdett 100 szó után 1 frttal több.

Hajnalodik.

A keresztény társadalom nagyszabású választási ütközetet nyert meg e héten; Bécs városának felszabeditása ez a zsidó liberális uralom alól. Oly jelentőségű ez, mint mikor 200 év előtt a Kahlenbergről lesiető Sobieski csapatai szétverték az ostromló ozmán hadat.

Harminc éven tartotta leszorítva a legszébb császárvárost a szabadelvűség szoldateszkája, mignem most csúfos vereséggel vonult vissza, oly csúfosan, mint Kara Musztafának szétszórt serege. »Mennyi rossz ügyet kellett szolgálniok, írja egy főliberális magyar képviselő, mily hamis retrográd, ártalmas dolgot kellett forgalomba hozniok a liberalizmus cégére alatt, míg a társadalom felismerte, hogy egész ügyükben csak az etikette igaz.«

Üdvözlét Bécsnek; üdvözlét nemesen, keresztény módon gondolkozó választóinak!

A budapesti liberális sajtó iszonyu javveszélésben tört ki e vereség láttára. Tudja, hogy e katasztrófának súlyos következményei lehetnek reá nézve. A »Magyar Ujság« felkiált, hogy el kellene zárni előtte a határt, mert a példa ragadós, öröket kellene állítani a Lajtha mellé, hogy az antiszemitizmus ne terjedjen a magyar Palesztina felé.

Hát biz az terjedni fog, nem ugyan az antiszemitizmus, hanem a keresztény gondolat

kozásmod. Am ha önöknek úgy tetszik ezt is antiszemitizmusnak nevezni, legyen a szájok ize szerint, mi nem akarunk disputálni.

Ezt megakadályozni nem lehet, úgy mint nem a tavaszt, hogy ne viruljon, ha jó a ki-kelet. Mindennek megvan a maga ideje; ha a körülmények úgy alakultak, hogy a rothadó almának lehullnia kell, lehull az magától, még rázni sem kell a fát.

Oly sikeres példa, mint a bécsi esemény, csak lökést adhat, hogy hamarjában hulljon a férgese. Horváth Gyula is megrémül e jelenség láttára és félti a magyar szabadelvűséget a bécsi fuvallattól, midőn így szól: »Amig a felség kegyét bírja a magyar liberalizmus, addig minden jól van. De vajjon meddig bírja? És vajjon liberalizmus-e az, amelynek élete, akár ha királyi kegytől is függ?«

A zsidó-szabadelvűség vereségén nincs mit sajnálkoznunk; mert ez előjele egy magyarországi visszahatásnak is, mely nálunk is már rügyezni kezd. Ott van a budapesti egyetemi tanulók harea, melyben a keresztény gondolkodásmod jutott diadalra, az ellenpárt nem csak az elnöki székből, de a tisztviselők sorából is kibukott; ott a ceglédi mandatum, melyben a zsidópárt jelöltje, dacára hogy Kossuth Ferenc maga rántott mellette kardot, csúfos kudarcot vallott. A zsidók megtanulhatják, hogy az a buzgóság, melylyel az egy-

házipolitikai törvényeket, sokszor saját jobb meggyőződésük ellenére erőltették, rájuk nézve keserű gyümölcsöt teremhet. Elidegenítették magoktól Magyarországot azon nagy kontingensét, mely a keresztény szeretet tanait hirdeti, mely a szenvedélyekre csillapítólag hat, s mely elkéserevde a szenvedett méltatlanságoktól most azt gondolja, hogy úgy kell nekik.

Lehet, hogy a politikai leszámolás órája még messze van; lehet, hogy beteljesedik, amit Kossuth Ferenc ír, hogy »a Bécsben kiütött antiszemita kórság sok pénzt hozhat még a határon át hozzánk. — Már is két zsidó vállalat lépte át a Lajthát«, — de ez mind nem fogja megváltoztatni a magyar közvéleményt, melyet eddig elaltatni iparkodtak. Rájön a nép Magyarországon is, Budapesten is, hogy a pénz, amit hoznak, nem a nemzet pénze, hogy a vagyon nem az ország vagyona, s hogy nem az a legboldogabb ország, amelyben a legtöbb zsidó él.

A zsidók még most is tolkodva bókolanak a liberális kormányának, mely a vallásos iránynak harcot üzent. Budapesti főrabbijok fennen hirdeti a zsinagógában, hogy »hódolva hajolnak meg a polg. házasság törvénye előtt, mert az állam törvénye az ő vallásuk törvénye is egyszersmind.« — Hát akkor mért nem »hajolnak hódolva« az orosz államtörvény előtt, mely a fekvőségek szerzését nekik megtiltja?

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRSÁJA.

Mese.

Irta: Gramling Kornél.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kiesi parasztyerek, meg egy nagy, nagy ostor. A parasztyerek, ha akkora is, mint az öklöm, arra születik, hogy kongasson azzal az ostorral. (Mindem más parasztyerek a teremtés dolgában el van hibázva.) De arra már nem született mind-egyik, hogy az ostorával éppen a nagybátyám köszvényes lábikráin húzzon végig, mikor az egy kukorica lopásért barátságosan meg akarta cibálni a fület. Ez a Janesi gyerek pedig megtette s megtette úgy, hogy az Andris bátyám zöld lett s felkiáltott kinjában. Az öreg ur valamikor negyvenyole előtt katona volt s azért tudta oly határozottsággal kiadni a parancsokat:

— A kaput be kell zárni!... Azt a csirkefogót a béresek fogják el, valaki pedig hozza ki a puskámat.

De bizony a nagy előkészület mind fölösleges volt, mert míg a béresek a nagy rozsdás kaput be tudták könyörögni a sarkaiba, (ami az öreg ur emlékezete szerint az ő házán sohasem

történt meg) addig az a csirkefogó egy ügyes saltomortáléval keresztül vetette magát a kerítésen s most már onnan kívülről füttyöl nagy kegyesen a tarara-bundiét.

Hanem az ostor ott maradt a nagybátyám kezében s az öreg ur tehetetlen dühében azon gázolt keresztül. Már pedig tetszik tudni, parasztyerek ostor nélkül csak fél ember, s azért a mi Janesi gyerekekünk sem távozhatott messze, hanem ott botorkált az ablak alatt, látásával még nagyobb dühre ingerelven Andris bátyámat.

Az öreg ur kilökte maga alól a széket s rám kiáltott:

— Te azonnal fuss s verd vasra azt a gyereket s hozd elém a fülénél fogva.

— Nem vagyok én csendőr.

— Eredeti filozófia — dühöngött az öreg ur — mintha bizony okvetlenül szükség volna a tollas kalapra, hogy az ember be tudja kapcsolni kezén-lában a láncot.

— Nem a kalapra van szükség, hanem a jogra.

— Szép kor, szép, mikor egy paraszttal szemben is jogról beszélnek. Hej, az én időmben kiküldtem volna a hajdumát s deresre vele. Olyan huszonötöt kapott volna, hogy testvérek között is megér ötvenet. Mogyorófa kell a parasztnak, nem

jog. Szamarak voltak, akik kitalálták ezt a mai szabadságot.

— De hisz Andris bátyám is harcolt negyvenyoleban a parasztnak érdekében.

— Hogy a... ütné meg, persze hogy harcoltam. De mikor az a Kossuth olyan szépen tudott beszélni, hogy az ember elfelejtett mindent s csak lelkesült, csak lelkesült s maga sem tudta, hogy miért. Hisz ha visszagondolok, igaz is volt. Kutya világot eltünk te gyerek. Szegény paraszt!!! Az a sok dézsma, robot, s a jó Isten csodája tudja mi, nagyon nyomta a szegényt. Hisz nem is bánom, hogy azt eltöröltük, csak az a gyerek ne vágott volna végig a lábamon. De te előhoz nekem azt a pernahajdert, ha Istent ismeresz. Rávágatom én a huszonötöt s majd felelek érte a törvényszék előtt.

S már megint a puskája után nézett az Andris bátyám, mikor az ajtó halkán megnyílt s a kocsis dugta be rajta az ijedt ábrázatját.

— No mi kell te zabtolvaj? — kiáltott rá az öreg ur.

A kocsis mormogott valamit, a miből nagy sokára kivettük, hogy annak a gazembernek a nénye, az Eszter van itt, bocsanatot kért.

— Hagy jöjjön be. Eppen emberevő ked-

Segédkezet nyújtottak a vallástalanságnak, hogy a katolicizmust elnyomják; megtagadva saját konzervatív álláspontjukat, kiabálva kapaszkodtak bele a liberalizmus szeke-rebe, kihívóan arcultotték a kereszténységet, s a hatalom tényleges mámorában megfelelkezni látszottak arról, hogy őket nem szereti senki, hiszen — ők magok sem szeretik egymást.

Lassan örül az Isten malma, de biztosan. Az egyházpoltikai harc a zsidók óriási erőmegfeszítése nélkül nem jutott volna diadalra. A kereszténység azt a sok zaklatást, ami őt ennek következtében éri, a zsidók rovasára írja fel; a visszahatás már is kezdődik, nekünk kötelességünk, hogy az a törvényes keretben menjen mindenkor; hiszen lejáratják ők magukat — maguk.

1870. szept. 20. Penteken múlt 29 éve annak, hogy Cadorna tábornok reggeli 10 órakor rövid ostrom után seregevel elfoglalta a pápai Romát, az egyházi állam utolsó maradványát, miután a pápa világi fejedelemségének többi tartományait Viktor Manó s Garibaldi szövetkezett kormányja már azelőtt fegyveres erővel annektálta. Külszinre az „egységes Olaszország” címén történt a foglalás, valójában pedig a karbonáriak által a 40-es évek óta szított forradalom műve volt az, mely hadat üzent a kath. vallásnak s az ezer éves „Patrimonium Petri” elfoglalásával a pápa, mint a kath. világegyház fejének függetlenségén haladás sebet velt ejteni. Az egyházat a fejében akarta tönkretenni, vagy legalább is bilincsbe verni, mivel a nem független, hanem valamely fejedelemnek alávetett, egyes fejedelemtől függő pápa, csak arnyékhatalom, mint azt az avignoni pápák példája mutatja. IX. Pius tiltakozott a merénylet ellen; ami évidíjat akartak neki adni, azt el nem fogadta, mert a rablást nem lehetett szentesíteni s azóta mind ő, mind pedig utódja folyó módjára él a Vatikánban. Fejedelemségeért ez idő szerint kárpótolták hívei, roppant kiadásait, melyeket a világegyház kormányzása, az erre szűkséggel személyzet, a missziók stb. kívánnak, Péter-filletterrel pótolván. Amit ellenségei terveztek, lelki hatalmát tönkretenni, azt el nem érték; Olaszországból pedig egységes, de koldus országot csináltak, mely az elhárított egyházi javak dacára folyton a legnagyobb penzzavarral küzd. Mert az eltulajdonított javakon nincs áldás. A pápa erkölcsi hatalma ellenben — minden fogsága dacára — nagyobb ma, mint bármikor volt. Így teszi csúfá Isten az egyháznak ellenségeit. De a pápa helyzete még sem normalis, tulajdona idegen kezben. Folytonos akadékoskodásnak, soknemű tiszteletlen-ségnek van kitéve a túlhatalmas olasz

szabadkőművesek részéről. Ezek minden garancia-törvény dacára IX. Pius hamvait — temetésekor — a Tiberis-be akarták szórni, s XIII. Leo bosszantására egypár éve, szemben a Vatikánban, egy aposztata barát Jordano Bruno szobrát állították fel. Ezen a dologon segíteni kell: az egyházi állam s ezzel a pápa függetlenségének visszaállítása Európa nyílt sebé, melyet orvosolni kell. A pápa egy sarkalatos jogi elvnek, a tulajdon szent-ségének védőjé-ként „non possumus”-aval rendületlenül áll Európa népei előtt, kinek előbb-utóbb meghallgattatásra kell találnia. Mert ha tartományokat szabad erőszakkal elvinni, miért nem volna szabad bármely magán tulajdonhoz nyulni? Az emberiség azonban ezt az elvet nem szentesítheti, s azért nem hagyhatja helyben a római kérdést sem, mivel az nem olasz belügyi kérdés, hanem a világ katolikusainak közös ügye. — A gyászos esemény 25 éves fordulóján jó volna erről a kormányoknak gondolkozni, mert ha rettegnék a szocializmustól, tudják meg, hogy erre Viktor Manó adott példát. A nagyoktól tanulnak a kicsinyek. A világ katolikusai pedig emlékezzenek meg mindenkor a sz. Atyáról, legyenek segítségére, míg a gondviselés kezében az események igazságot nem szolgáltatnak neki. Ennek be kell következnie, mert írva van: non est pax impiis, amint a már többször elrabolt pápai állam mindannyiszor vissza is került jogos ura kezébe. Ezt kívánja a jog és a pápa függetlensége.

Zsidó tanulók a kath. gimnáziumban.

A helybeli zsidóság szörnyen felszisszent lapunk azon megjegyzésére, hogy mi „szamárságnak” neveztük a katolikusok azon lehaságát, hogy tőrük, miszerint gyermekeik saját gimnáziumaikból a zsidók miatt kiszoruljanak. — Felhoztunk egy esetet a zsolnai kath. gimnáziumból, melynek első osztályába beiratkozott ez iskolai év elején 45 zsidó tanuló és 23 katolikus, de ezekkel betelt a felvehető tanuló száma, úgy hogy mintegy 20 katolikus gyermeket vissza kellett utasítani. Felhoztuk, hogy a trencsényi gimnáziumban ez évre beiratkozott 182 zsidó és 181 katolikus. Végül, hogy Nyitra is kiszorult egy kath. tanuló (lapunk felszólalása után bevettek) a III. osztályból, mert a meghatározott szám a zsidó tanulókkal betelt. A „Nyitrai Lapok” csak éppen ebbe az utolsó pontba kapaszkodott bele és azt találja fel olvasóinak, melységesen hallgat azonban a zsolnai és trencsényi esetekről, melyek csakugyan meggyőznék a közönséget, hogy a katolikusok csakugyan megerdemelnek a fentmondottéppiteltont, hatóább is tőrnek ezen, erkölcsi öngyilkossággal egyenlő állapotokat. — Felszólaltunk, hogy a vagyonos zsidó-elem is csupán annyi tandíjt fizet mint a szegény katolikusok; minthogy e tandíj jelenleg meglehetősen magas, a mi ifjaink, kik anyagilag nem győzik a konkurrenciát, egymásután kidőlnek a teher alatt. Eppen kapóra vesszük a kultuszminiszterium XXIII. évi kimutatását a közoktatás állapotáról. Itt olvashatjuk, hogy a protestáns alapítványokból fentartott gimnáziumok legnagyobb része egészen másképp használja fel helyzetet, mint mi katolikusok. Így

(42 lap) Sopronban a lutheránusok 14 frtot, az izraeliták 28 frtot fizetnek Késnárk: keresztények 20, izraeliták 30 frt. Budapest ev. gimnáziumban evangélikusok 25 frt, más vallásu 50 frt. Szarvas, helybeli keresztény 10 frt, izraelita 36 frt (!) Brassó, evang. 6 frt, nem evang. 20 frt, vidéki nem evang. 40 frt. — Budapesten reformatus gimnáziumban a reformatusok 24 frt, más keresztény 36 frt, izraeliták 50 frt. — Még folytathatók és hosszú sorát idezhethetők a szokásoknak, hogy protestáns atyáinknál minden egyházi politikai cimboraság mellett is jól megbuzzák a zsidókat, hogy ez által saját gyermekeik terhére könyítsenek. Lám ha Trencsényben felemelnek például a zsidó tanulók tandíját 60 frtra, a katolikusok, kiknek pénzéből az épület emeltetett és tanáraik fizetettek: a katolikusok éppen teljesen fel volnának mentve a tandíj fizetése alól. Vagy ha csak a budapesti ágostai vagy reformatusok gimnáziumának miutájára 50 frtra emeltetnék a tandíjuk, akkor 9 frt didaktikum mellett nem volnánk kénytelenek látni, miként súlyed, hogy lassan az intelligenciánk, s miként emelkedik a mi pénzünkön egy nép, mely a közvelemény és az ő saját beismerésük szerint is nem a miénk. — Hanem persze ezeket emlegetni ez türelmetlenség, ez antiszemitizmus, ez kulturkampf! — Tisztelettel kérjük még egyszer az intéző köröket, le nem venni e kérdést a napirendről, s meglehetnek győződve a keresztény társadalom támogatásáról és — halájáról.

A Fmke közgyűlése előtt.

(—s.) Felvidéki magy. köznevelődési egyesületünk okt. 3-án tartja évi közgyűlését Losoncon. Mint kulturális egyesületet rokonérzessel kísérjük tenállása óta, meg is van róla a magunk tapasztalata, mert élénk figyelemmel követjük minden lépését. S éppen azért, mert szívünkhoz nőtt, mint minden tényező, mely a magyar kultúra terjesztésében működik, ez alkalommal egyet-mást akarunk elmondani róla, ami esetleg javára válhatik.

Minden egyetéről a közgyűlésnél jobban, a valóságnak megfelelőbben beszámol az élet. Halottuk ezt az együletet illetőleg a közgyűlési beszámolókat s ámbár igen szépek voltak azok, nekünk nem tetszettek, mert hosszas tapasztalatunk szerint mi az egyület működését, az általa elért eredményeket kielégítőnek nem találjuk. Hyen nagy együletnek, mely már nem is fiatal, nagyobb nyomokat kellett volna vésnie a felvidék társadalmába, annak a társadalom tudatában kellene már jelentkeznie.

Ebből szerte a felvidéken keveset vettünk észre. Amit eddig produkált, annál többet tesznek egyesek: egy nagy, szervezett együletnek működése kell, hogy másképp nézzen ki.

vembe vagyok. De ha felfütel kevesebbet visz ki innen, akkor magára vessen.

A kocsis örült, hogy elhordhatta az irhaját s toltá be maga előtt a reszkető parasztlányt.

Szép, magas lány volt ez az Eszter, s csak úgy hullánczott a leeresztett göndör haja. Azokkal a nagy fekete szemével pedig oly szelíden tudott nézni, hogy menten kiszívta az emberből az epét.

Megállt szelíden az öreg ur előtt, s rávetette a szeméit. Csak annyit mondott:

— Nagyságos ur!... — s a hangja elfult a zokogásban.

Az Andris bátyám még helyre legény volt a maga nemében, s nem állhatta, hogy ne csipjen egyet az Eszter piros arcoeskáján.

— Ugyancsak szerencseje annak a te haszontalan Jancsi öcsédnek, hogy ilyen szép protektort küldött maga helyett. Tudod, hogy vasra akartam veretni a zsványt?

— Nagyságos ur!... — s ismét zokogni kezdett.

— No, no, csak ne sirj, hiszen már nem bántom. Megbocsátok neki.

A leány kezét akart csókolni.

— Hohó, az nem megy. A bocsánatomnak ára van. Ne a kezemet csókolj te golyhó, hanem

adj egy csókot nekem. No egy-kettő, mert küldöm a pandurt.

Eszter nem mozdult, csak ijedten nézett az öreg urra. Szemeiből lassankint ismét megeredt a könnyzáró.

— No nézd a fülest, már megint kezdi a sirást. A szürke bajuszomtól ijedt meg. Bezzeg ha fekete volna még. No hát ne nekem add azt a csókot, hanem ennek a gyerekeknek ni. Tudom, hogy jól esik annak is.

Eszter megint nem mozdult, hanem én hirtelen felugrottam s egy cuppanó csókot nyomtam az ajakára.

Az Andris bátyám felugrott, s úgy jött nekem, mintha agyon akart volna ütni.

— Te betyár, te! Nem azért mondtam, hogy mindjárt meg is tedd, csak ijesztgetni akartam.

— Tehetek én róla, ha nem értek a rébusz-fejtéshez?

— Leányom menj! Az öcsédnek megbocsátok. Most majd ezzel végzek. De illet tenni. Még a szemem láttára csokolódzik.

Eszter kispolygott s akkor az öreg ur megállt előttem.

— Azt mondom, hogy a fehér cselédeknek

beket hagyj, mert letöröm a derekadat. Ha még egyszer ilyet teszel, kitagadlak. Ertetted?

El nem tudtam gondolni, mi ütött az öreg urhoz. Hisz máskor az ilyen tréfáknak ő szokott a legnagyobbakat nevetni Talán szerelmes volna Eszterbe? Hisz először látta! No, no, az ördög nem alszik. Meg kell tudnom, hogy mi lakik az öregben.

— Bánom a hibámat Andris bátyám s többet rá sem nézek az Eszterre.

— Azt okosan teszed.

— Hanem annyi áll, hogy eszemadta csinos fehércseléd.

— Nagyon leköteleznél, ha neked nem volna olyan nagyon csinos.

— Talán szerelmes bele Andris bátyám?

— És ha az volnék? Semmi közöd hozzá. Azt hiszem, még elég javakorabeli vagyok a házasságra.

És ettől fogva erősen kísértem Andris bátyámat, hogy mi lakik benne. Első napi tapasztalatom volt, hogy a szivart a tüzes végével vette a szájába. Biztos jel! Szerelmes! Én is így szoktam tenni, mikor szerelmes vagyok.

Nos, ha az öreg ur szerelmes, itt az alkalom visszafizetni sok szekantságáért. Megszóktetem Esztert. Hogy fog dühöngeni az öreg ur. De

Alaphibája az egyletnek a szervezetében van: nem társadalmi egylet az, amilyennek lennie kellene, hanem hivatalnok társulat, mely az eddigi tapasztalatok szerint inkább arra szolgál, hogy egy-egy alispán, szolgabíró stb., már csak azon a címen, hogy vezetésében résztvevő, érdekeket tulajdonítson magának a további emelkedésre. A mai centralisztikus törekvések jobbra hivatalnokok kezébe összpontosították az egylet vezetését, ezek pedig az egylet kerékötői. Egyrészt rá sem érnek az egylet ügyeivel foglalkozni, másrészt a társadalom is jobban szereti, ha nem vezetnek mindig és mindenben a felsőbb hatalmaktól függő elemek. Lehet, hogy az ilyen hivatalos személy éppen azért, mert hivatalnok, mert talán ezen téren kifejtett munkásságáért kevésbé rokonszenves a közönség előtt, az egylet iránt sem tudja hangolni az embereket.

Mi másra, mint éppen erre a körülményre lehetne visszavezetni azt a sajnos állapotot, hogy a megyei választmányok folyton duzzognak a központra, mely az összeköttetést úgy látszik nem képes fenntartani, mert a hozzá intézett levelekre feleletet sem ad, mintha nem törődnek az ügyekkel; a felszámolások is — úgy halljuk — nem a kellő pontossággal történnek.

A hivatalnok-vezetőknek, akik sok egyéb ügyvel foglalkoznak, igyekezet mellett is pontosságot alig lehet várni. Az egylet rájuk nézve csak mellékes foglalkozás. Hát ha még egyik-másik csak puszta címnek veszi?

Értesülésünk szerint Losoncon ez irányban felszólalások is fognak történni; de mi haszna, ha egy ember — a legderekabb is — sem képes két urnak szolgálni.

Nem volnának már a felvidéknek a hivatalnokokon kívül más nem hivatalnok tagjai, módos, független emberek, akik a társadalomra nagyobb befolyást gyakorolhatnak s akiket az egylet vezetésébe, a központban s a vidéki választmányokban jobban lehetne értékesíteni?

Nem azt akarjuk mondani, hogy hivatalnok az egylet vezetésében egyáltalán ne vegyen részt; de nagyobb számmal legyenek a vezetési és nem hivatalnokok; mert az kétségszoros tény, hogy a mai állapot sikeresnek nem bizonyult.

Egy társadalmi intézmény a megye bürokratikusan terméiből fel nem virágoztatható. Arra nem a hivatalos munkától elcsigázott, hanem ráérő, lelkes emberek kellene. S ha ilyeneket csakugyan nem lehetne találni, akkor az egylet marad, ami most, a kultura figuránsa.

Amint pedig a viszonyok fejlődnek, minden arra mutat, hogy idővel a hivatalnok-vezetők még

kevesbé lesznek alkalmasak az egylet felvirágoztatására, mert a Bánffy-éra hivatalnokainak ugylátszik ex offo kell krudéliskodni a polgárokon; no hogy az ilyen vezetőkkel bíró egylet iránt azután senki sem viselkedik különös előszeretettel, az több mint természetes.

Ezért a közművelődési egylet mai szervezetében kifogásoljuk, hogy az a megyei burókba van bevonva. Ennek tulajdonítjuk az egylet lanyha működését, tulajdonítjuk azt, hogy a választmányok között szoros kapcsolat, meleg viszony kifejlődni nem tudott. Ennek kontójára írjuk, hogy az egylet a kellő munkaerő hiányában sem jól átgondolt tervvel, sem jól megválogatott eszközökkel nem dolgozik. Ezt oly elfogulatlanul mondjuk, amint nem szoktuk az egyének hiúságát, esetleges érzenykedést tekinteni ott, ahol egy nagy célú egylet igazi felvirágoztatásáról van szó.

Ha ellenben azt gondolja valaki, hogy ennek az egyletnek más célja nincs, mint hogy létezzék, hogy ország-világ előtt eldicsekedhessünk vele, s hogy évenként egy-egy hazaszeretettől áradozó közgyűlést s utána bankettet tartunk: ám arra jó az egylet úgy is, amint van; de akkor igazuk van azoknak, akik lármas hazafiak ugyan, azonban annyit tesznek az egyletért, hogy még tag-sági díjukkal is ab anno einz hátrálékban vannak.

Mi részünkről az imént elmondottakat ajánljuk a közgyűlés figyelmébe.

Ami már most a küszöbön álló közgyűlés egyik fontos pontját, az új titkár megválasztását illeti, az egylet érdekében állónak tartjuk önálló titkári állás szervezését, mert arra igazán egész ember kell. De olyan, akiben meg van a hivatás, a munkakedv és a tapintat. Ha ilyen arra való férfit most egyhamarjában nem találunk, inkább ideiglenesen töltessek be az állás, csak színekurat ne csináljanak belőle, mert arra nem fizetünk.

Ha pedig, mint hírlik, csak úgy akarják hagyni a titkárságot, mint Kostenszky alatt volt és önálló titkárság felállításába bele nem mennek, akkor a körülmények között arra legalkalmasabbnak tartjuk Majthényi Gézát, az egylet eddigi helyettes titkárárt. Különböztet mint mondtuk, az egész egylet reorganizációját óhajtuk.

Levelezés.

Kiszucavölgye, 1895. szept. 17.

Tisztelt Szerkesztő ur!

A kormány hivatalos, hivatlan lapjai nyakra-főre cikkeztek az egyházpoltika „sima” életbe-

léptetéséről, pedig úgy látjuk, hogy minél közelebb jövünk október elsejéhez, annál több zavar, bonyodalom merül fel az életbeléptetés körül. Ismeretes, hogy a kormány az anyakönyvi felügyelők és anyakönyvvezetők tiszteletdíján kívül az összes kezelési költségeket a községek nyakába akarja varrni. A községek azonban egyre visszautasítják a kormány ily értelmű megkereséseit hazánk alsó vidékein, melyekhez legujabban csatlakozott a felvidék inkarnált néppárti városa Kiszucavölgy is.

Nevezett helyen f. hó 15-én d. u. 3 órakor rendkívüli választmányi ülés tartatott, melyen a képviselőtestületi tagok megtiltották a város jegyzőjének az anyakönyvi tisztség elfogadását, a község házáat az anyakönyvvezetésre át nem engedik, szóval az anyakönyvvezetés költségeihez hozzá nem járulnak; mert ha az államnak erre szüksége van, akkor viselje a terheket is maga az állam. S mint halljuk hasonértelemben legközelebb völgyünk más községeinek képviselőtestületei is ülésezni fognak.

Perczel miniszter számtalan rendeletei közül az egyikben meghagyta, hogy a kioktatás az elöljáróság által a község házában eszközöltesse. De ehhez a kihirdetéshez, illetőleg kioktatáshoz a legnagyobb erőmegfeszítésekkel sem tudnak embert, de még gyereket sem fogni a Kiszucavölgyében; a zsidóság is messze távol tartja magát, igen érthető okokból.

A szülők gyermekeik egybekelését sürgetik s az ifjú jegyesek oly nagy számmal jelentkeztek — mint hallottuk — az egyes plebániákon kihirdetés céljából, hogy a plebániák valóságos ostromnak voltak kitéve és a *magistra vitae* Kiszucavölgyében ehhez hasonlót felmutatni nem képes. A nászünnepélyek egész özöne lesz egyes helyeken szeptember végével, így: Turzófalván 46 (azelőtt 8—10); Csacán 16 (azelőtt 2—3); Sztasskón 10 (azelőtt 1); Csernén 12 (azelőtt 2) stb. Szóval annyira utálják katolikusaink a polgári házasságot, hogy a kinek csak az évei megengedik, mind most nőtül, úgy hogy a trikolor-stólas világi *plebános* uraknál nem hiúdnak, hogy lenne egy éven belül 2—3 *egybekelés*.

Mint fog történni a mi „per montes et valles” fekvésű s 4—6 órányi távolságban levő községeinkben az állami anyakönyvvezetés — ezt nem esetelem! De előre is annyit jegyzek meg, hogy az agyonboldogított községi elöljárók ilyen referádákat küldenek majd be a centrumba okt. 1-e után: „Az új törvények nem léptethetők életbe, nem lehet azokat végrehajtani, nagy rázkódtatás, országos veszedelem, esendőrség, kato-

hogy megmentünk a becsületet. Nos eljössz velem?

- El.
- Ott leszel az este?
- Ott.
- Számítok rád.

Alig vártam, hogy összejöjjenek az öreg urak. Milyen zseniális stikli lesz, ha az Andris bátyámat éppen a saját pénzén ültetem fel. Mert hát az ilyen kiránduláshoz pénz is kell.

Andris bátyám éppen jó kedvében volt.
— Andris bátyám — kezdém — megint láttam az Esztert.

— Hát minek láttad? Te is mindig arra mész, a hol nincs semmi dolgod.

— És úgy találtam, hogy nagyon szép. Nem tudok nélküle élni.

— De beléd út a...! Rögtön hazaküldlek. Nálam nem vakációzol tovább. No nezze meg az ember. Csak alig lett kinevezve ispánnak s már bolondul. Tacsó!

— Hisz én is azt akartam mondani, hogy elmegyek Pestre, hogy ne legyek Andris bátyámnak utjában.

— Kell pénz édes fiam? Mennyi kell? Adjak kétszáz forintot? Háromszáz kell?

— Négy száz elég lesz!

mindegy. Végre is nincs más örököse, csak én. Aztán ni, ha Andris bátyám megházasodik, akkor talál más örököse is lenni, mint éppen én. Az pedig olyan dolog volna, a mire a szekely gobé is azt mondja, hogy *baj*.

Vasárnap azzal a szándékkal mentem ki a tanyára, hogy megkérdezzem, hozzá menne-e Andris bátyámhoz. Ha igen, akkor okvetlenül, ha nem, akkor talán megszóktetem. Mert, ha Andris bátyám a fejébe veszi a házasságot, akkor okvetlenül meg is teszi. Már csak azért is, hogy bosszantsa a rokonságot.

Ott állt Eszter az udvaron s éppen egy nagy nyaláb kendert tiltott. Szinte kipirult a nagy munkában, a veríték-csöppek sűrűn folytak le arcán és így — még szebb volt.

Mikor meglátott, abba hagyta a munkát s oda jött hozzám.

— Ugye a tekintetes ur most jól kikapott a nagyságos urtól azért az „izé” miatt.

— Nem tesz semmit. Az öreg ur már ilyen bogaras.

— Ugy sajnáltam a tekintetes urat, de hát én nem tehetek róla.

— Te Eszter, valami újságot mondok. Az Andris bátyám szerelmes beléd.

— Ugyan ne bolondozzon a tekintetes ur!

— Nem bolondozok. Komolyan szerelmes. Hozzá mennél?

— Hát az ilyen magam fajta szegény leánynak nagy szerencse volna.

— Most mondok egy másik újságot. Én is szerelmes vagyok beléd!

— Nem főztek gombát ebédre tekintetes ur?

— Egész komolyan beszélék. Válassz közülünk.

— Hát aztán milyen tekintetes asszony lenne belőlem? Mindenütt szégyenlenie kellene magát a tekintetes urnak.

— Az már az én gondom. Válassz.

— Hát ha fiatal van, akkor maradhat az öreg.

— Jól van! Tehát az enyém vagy. Hanem azt tudod, hogy az öreg ur így soha sem egyezne bele az egybekelésünkbe.

— Mit csináljunk?

— Meg kell velem szöknöd.

— De mit szól majd a világ?

— Amit akar, azért te mégis tekintetes asszony leszel. Menj el az első állomásig s én majd az esti vonattal utánad megyek. Aztán elmegyünk Pestre s holnapután visszajövünk. Aztán már az Andris bátyámnak nem lehet kifogása. Sőt ő maga fogja sürgetni a házasságot,

naság nélkül. Nem, mert a nemzet nagy zóme, völgyünk kath. lakóinak százezrei tudni, hallani sem akarnak róluk.

Igen el vannak keseredve s elkésredésüket növeli az, hogy az újonnan rendszeresített jegyzői állomások betöltésénél a községek végig sértve érzik magukat autonómiájukban az által, hogy az újdonsült jegyzőket a képviselő-testület tagjai szabadon meg sem választhatták, mert azok listáját — mind mondják — előre megcsinálta volt Szalavszky, a megye diktátora, úgy hogy minden főbíronál kandidátusként a választáskor csak egy szerepelhetett: Szalavszky választotta. Különben az „üzbégi“ Szalavszky, a legszabadelvűbb főispán Magyarországon, végre valahára beláthatná, hogy ukázokkal, főispáni pátensekkel, „nem török ellenzéki szellemet megyénkben“-fele frázisokkal soká nem fog kormányozhatni Trencsénmegyében sem, mert az igazi nemzet: a föld népe, már is megnyitotta szemét s ma-holnap a felzúdult közérzet elsősorú az álliberalizmust arról a piedestálról, melyre most jogtalanul felkapaszkodott.

Csácai.

Galgócon a város képviselő-testülete a plebánus ur kezdeményezése folytán az e hó 10-én a városházán megtartott közgyűlésen óvást emelt:

1. a polgári házasság és anyakönyvezéshez szükségelt, a város költségén való helyiség, iroda-berendezés és más dologi kiadások ellen.

2. a jegyzőnek s géd-anyakönyvezetővé való alkalmaztatása ellen, miután — úgy mondja a felirat — ő kizárólag a község ügyeinek vezetése és elintézésére választott meg s előrelátható, hogy ez által ezen ügyek elintézése hátrébe szorulna, végre

3. miután a községi autonómia lényegéhez tartozik, hogy a község terhei, a községi köz-igazgatás feladatai az állami terhekkal és állami feladatokkal össze ne zavartassanak: az alólírt képv. test. tagok ismételve óvást emelnek az ellen, hogy a község ezen kiadásokkal megterheltessek.

Az eredmény ez lön: megjelentek összesen 16-an; az óvás továbbítása mellett szavazott 7 tag, ellene 9, köztük 6 zsidó, bíró, jegyző és pénztáros.

Zsolnáról pedig a következőket jelentik: A trencsénmegyei vallásos nép annyira rettegésbe jött a polgári házasság legközelebbi életbeléptetése előtt, hogy most az utolsó hetekben egész csoportok járulnak a plebánusok elé kihirdetés,

— Nesze, nesze! Ma este utazol?

— Igen ma este.

— No ez derek! Sohasem hittem, hogy ilyen áldott jó fiu legyél.

S az öreg ur még maga is kikísért a vasúthoz.

Az első állomásnál találkoztam Eszterrel. Onnan rögtön táviratilag értesítettem az Andris bátyámat, hogy szökünk Pestre s holnapután este a gyorsvonattal visszaérkezünk.

Andris bátyám maga várt a vasútnál. Nyakig be volt gombolkozva, a mi nála rendszeren a rossz kedvet jelenti. Az Eszterre rá sem nézett, mikor megérkeztünk. Hanem nekem tartott egy rettenetes prédikációt holmi háladatlan öröksokról, a kiket rendszerint ki szoktak tagadni.

Magam csak elhallgattam a prédikációt, de mikor láttam, hogy Eszter nem tud mit csinálni, felülkerekedett bennem a dac s odavágtam.

— Hát jól van Andris bátyám, ha nem tetszem így, ahogy vagyok, hát elmegyünk Eszterrel és soha többé nem lát.

Az öreg ur megrökönyödött.

— No, no, csak ne tüzelj te! Azt hiszem van egy kis jogom pörölni? Mi? Hát hiszen nem bánom az egész dolgot. Megbocsátok. Hanem te, ha még egyszer becsapsz, akkor már igazán ki-tagadlak...

illetve esketés céljából. Zsolna vidékén a már évek óta vadházasságban élő cigányok is rimánkodva kerik a plebánusokat, hogy minél előbb egyháziilag adják őket össze, mert a zsidó anyakönyvezetők előtt nem akarnak egybekelni. Zsolnán még a zsidók is feltűnő sok esküvőt tartanak szept. hónapban. Turzófalván valóságos rohamot intézett a jámbor szegény nép a plebánára. Itt vasárnaponként 40 párt hirdettek. Más esztendőben alig 4 pár kelt egybe szept. hónapban, most szept. 30-án közel 50 pár fogja tartani esküvőjét. Vox populi vox Dei! x.

Ujdonságok.

Lapunk t. olvasóit figyelmeztetjük az új évenyeged alkalmából, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek; egyúttal kérjük azon t. olvasóinkat, kik netán hátrélékban vannak, hogy ez utóbbit kiegyenlítsék.

Bende Imre nyitrai püspök ur ömlga szept. 19-én mocsónoki nyaralójából Nyitrára érkezett. A püspök ur, holnap, hétfőn Budapestre utazik Chotek gr. esketésére, honnan előreláthatólag e hét végén, 26—27-en tér vissza Nyitrára.

Személyi hírek. *Aranyossy József*, Nyitraváros szülötte, jelenleg katonai lelkész Aradon, hason minőségben Nagyváradra helyeztetett át. — *Gebauer Miklós*, trencsénai allevéltárnok Fejérmegyébe nevezetett ki megyei főlevéltárnoknak. — *Tamásovits Timót*, sz. Ferenc r. áldozár, ki több éven át az érsekújvári, majd később a nyitrai főgimnáziumban is mint tanár működött, Petrozsényben, Hunyadmegyében, igazgató-tanárnak nevezetett ki az ottani magángimnáziumhoz. — *Richter László* volt nyitrai főgimn. tanár az ungvári kir. kath. gimnáziumhoz rendes tanárnak nevezetett ki. — *Baross Károly*, kasszai segédlelkész, a Trencsénmegyében fekvő alsó-órchói plebánára praesentáltatott.

Eljegyzés. *Vermes Gyula*, vasúti tisztviselő Uj-Zsolnán eljegyezte *Renyi István*, dubodiei plebánus ur kedves húgát, *Mariskát*.

Esküvő. *Zedtwitz Vilmos* báró, a Közigazgatás- és köznevelési minisztérium igazgatója Trencsénmegyében, hűséget esküdött *Norbert Paula* kisasszonynak Bécsben.

Adomány. A helybeli nyilvános kath. polgári leányiskolának egy „névtelen“ tanügybarát a folyó tanévre 500 forintot küldött, hogy az 20 szegényebb növendék tandíjára fordíttassék. Ennek fejében 20 tanuló a tandíj alól felmentetett, akiknek nevében a nemes „névtelenség“ hála köszönetet mond az igazgatóság. — Igazán szép cselekedet s egyik kézzelfogható jele annak, mely rokonszenvvel fogadta a közönség az új polgári iskolát, melynek már most kezdetben 110 növendéke van.

Község-jegyzői szigorlatok. F hó 16., 17. és 18. napján tartattak meg a nyitrai megyeházán a jegyzői vizsgák. Megjelentek összesen 28-an. Idezés dacára nem jöttek: Reza Géza, Zachar Jeromos, Michalics Pál, Dobruczky Lajos, Prónay Lajos, Steinhübel Jakab és Pruszkay István. A vizsgát következők állották ki sikerrel: *egyhangúlag képesítve*: Brunn Alajos, Fodor János, Folkmer Árpád, Juriga János, Vinkler Árpád, Szegheő József, Zlocha Tivadar, Csongrády Dezső. — *Szótöbbséggel képesítve*: Petkes Ede, Szittyay Béla, Klein Ferenc, Löwenstein Antal, Huszár Gyula, Bokros Imre, Vavrovics Andor, Vunder Károly, Patkós Balázs, Czegledy Ferenc, Niepl Vilmos, Ziegler Ferenc, Huszár János. — *Visszatartva*: Nozdroviczky Alajos, Tomásovics Géza, Belik József, Jancsovics Maté, Mihályi Gyula és Kupecz Rezső.

A. F. M. K. E. közgyűlése. *Vagner Sándor* losonci rendőrkapitány, a közművelődési gyűlést rendező bizottság elnöke, e héten Nyitrán járt s az ünnepély programját terjesztte elő. Eszerint az ünnepély sorrendjébe felvették a losonci új városház és az új színház megnyitását, melyben Bokody színtársulata első előadását tartja; dr. Várady Antal a megnyitáshoz irt saját prologját szavalja. A programból még kiemelendők tartjuk, hogy a Fmke tisztviselői a város vendégei lesznek. A gyűlés a városházán tartatik meg, s a gyűlés másodnapján bankett fog tartatni.

Modern pályázó. Egy nagyobb intézetnél, hol nagy az évi huszofogyasztás, pályázatot hirdettek. Hogy, hogy nem, csaknem a terminus lejártáig csupán egy pályázó — maga a régi szal-

litó — jelentkezett. Ezt a gyakorlati emberek értik, éppen úgy, mint az árveréseknél: többen bizonyos rebach fejében egynek engednek helyet, aki ilyen módon — a tulajdonos vagy a pályázat-hirdető karával — előnyösen jut a dologhoz. Az említett pályázatnál is csak egy jelentkezett, s a a busszállítást kilónként 48 kr-ával ígérte, s a 10 kr-ával drágábban, mint ahogy tőle az intézet addig a húst kapta. Az utolsó nap azonban valami ki nem elegített kollega hirtelen benyújtotta a maga ofertjét, s a régi áron, 38 kr-ával ígérkezett húst szállítani. Megneszélte ezt az első s rögtön egy másik ofertet adott be, melyben most már 36 kr-ért ígert egy kiló húst, tehát az első ofertből rögtön 12 kr-t. az eddigi szállítási árból 2 kr-t engedett. Mily különbség ez az intézetre, ha az a bizonyos Kóbi közbe nem jön! S az intézetre felügyelő bizottság, ahelyett hogy az ilyen embert most már kizárta volna a pályázatból, ajánlatát elfogadta. Ugy mondják, az eset itt Nyitrán történt.

A. F. M. K. E. ezidei közgyűlése- nek egyik fontos teendője a titkár megválasztása lesz. Az egyesület életében a titkár igen lényeges személy, ki egész odaadással, buzgósággal, önfeláldozással kell, hogy viselje hivatalát. Ilyen volt a boldogult dr. Kostenszky. Helyére most többeket hoznak kombinációba, mi azonban csak egy komolyan számba vehető kandidátust tudnánk és ez Majthényi Géza, Nyitravármegye aljegyzője. Hogy a titkár másuttal legyen, mint Nyitrán, az szóba sem jöhet, míg az egyesület központja Nyitra lesz, s reméljük az lesz. Ez az írásbeli teendők tetemes megszorítását vonná maga után. A többi jelöltek pedig annyira igénybe vannak véve más terén való teendőikkel, hogy méltán attól lehet tartani, hogy az egyesület ügyeit elintéző legjobbak akaratuk mellett sem volnának képesek. Nem is említjük azt, hogy pl. egy szerzetes rendnek tagja már csak azért sem látszik alkalmasnak, mert főnöke bármikor áthelyezheti. Majthényi, ki eddig mint szolgabíró, majd mint megyei aljegyző egyik legtevékenyebb tisztviselőink közé tartozik, most már több mint fél-éve, a F. M. K. E. titkári hivatalát a legnagyobb buzgósággal kezeli. A közgyűlést megelőző tevékeny időszakban pedáns szabályossággal mindent lebonyolított, a közművelődési naptár terhes munkáját elvégezte; s ki hivatalánál fogva is az ügyvivő-alelnök, Craus alispánnak leginkább „keze ügyébe esik“, s mint ilyen, habár más hivatalt visel is, a közművelődési egylet teendőit is mert szorgalmával leginkább teljesítheti. — Felmerült az is, hogy a f.mke titkárija mint egészen önálló állás szerveztessék mintegy 2000 frt fizetéssel; de erről, mint mondják, az egylet jelen anyagi helyzetében szó nem lehet.

A nyitrai hadgyakorlatok véget értek, szombaton elmarasztottak a katonák. A város érezte a terhet, mely az elszállásolásból rá nehezült, de hát ez is a modern állami követelményekhez tartozik. Csak egyet nem értünk, hogyan kerülhetett a gyerekek kezébe az a sok eles töltevény a katonák távozása után? Az egyik gimn. tanár vagy 50 dbot szedett el a deakoktól. Katona uramek, ne ilyen emlékek kedveskedjenek a gyerekeknek, mert az veszedelmes lehet. S hozzá poesekolása is a drága katonai szernek.

Katonai lövésznyitrai. A Nyitrán táborozó 6. honvédduszár-ezred f. hó 19-én nagy lövésznyt rendezett a tormosi réteken, fellette kedvező verőfényes időben. A versenybizottság elnöksége volt *Forinyák Gyula* altábornagy, *Jelentsik Vince* altábornagy, *Palkovics József* tábornok, *Viczán* és *Gaal* ezredek. Az első „Vadászverseny“ altisztek számára, négy díjjal. Az akadályversenyre jelentkezett 9 tiszt, távolság 3200 méter, 4 tiszteletdíjjal. Megnyerte 1. Jóny Ferdinánd százados, 2. Filótás Ferenc hadnagy, 3. gr. Csáky Kálmán hadap. tiszt és 4. Scitovszky János hadnagy. A gyalogsági tisztek *vadászversenyében* (3200 méter) elsőnek érkezett *Jelentsik István* főhadnagy, másodiknak *Kirchner Sándor*, harmadiknak *Taby Sándor* százados s végre 4-iknek *Kary Béla* hadnagy. Az V. *gátversenyben* a hat pályázó közül elsőnek érkezett *Prónay Sándor* Boer százados lován, ki egy értékes ezüst lovat s *Forinyák* altábornagy által adományozott díszes manchet-gombokat kapott jutalmul, 2-iknek *Jóny Ferdinánd* „Bamba“ lován. IV. *akadályverseny* 3 tiszteletdíjjal öt jelentkező közül elsőnek érkezett *Czitó Károly* százados, 2-iknek *Jóny Ferdinánd* és 3-iknek gr. Csáky Kálmán. Érdekes felemlíteni, hogy a huszárok versenyében két díjat tűzött ki *Jelentsik* altábornagy, ezekből az egyiket az elsőnek, a másikat pedig az utolsóknak ítélte oda a hadosztályparancsnok, ami nagy derűtséget keltett.

Menekülés október 1-je elől. Az ország minden vidékéről jelzik, hogy soha annyian nem kötöttek házasságot szeptemberben, mint az idén. S ami jellemző nemcsak a katolikusok sietnek megelőzni a polgári házasságot, de a felekezettek is. Így Budapesten a Deák-téri lutheránus templomban a múlt héten egy nap 27 esküvő volt s vasárnapra ugyanennyi van kitűzve. Eddig a budapesti evang. egyházaknál az e hónap napi esküvők már meghaladják a tavalyi egész évi számot. Még Csáky Albin, a polgári házasság atyamesterének a fia is szept. elején tartotta meg esküvőjét. Lám, ennyire óhajtja az ország a polgári házasságot. Megyénkben is hasonló jelenséget tapasztalunk, így pl. Bossányban szeptember hónapban soha sem szoktak kötni házasságot, a párok egybekelnek rendszeren sz. Márton, azaz búcsu napján. Most 8 pár van hirdetve, kik csak novemberben kötöttek volna frigyüket s most sietnek, hogy ne kelljen jegyzőhöz menniök. Nyitravárosban és pedig a felső-plebánián szept. hónapban 10 esküvő; az egyik a házasságok közül most keresztelkedett zsidó, a másik megtért lutheránus; az alsó városi-plebánián pedig 25 pár esküvő, mint soha szeptemberben.

Ürményben f. hó 15-én megalakult a „Néppárt”. A jelzett napon összehívta a helybeli esperes-pleb. ur saját lakására az összes választókat s az érdeklődés oly nagy volt, hogy 200-nál is többen megjelentek. 4 óra tájban megjelent a plebániában Hunyady Imre gróf ur ó excelleneciája is, a kit a nép frenetikus éljenzéssel fogadott. Erre megkezdődött a magánjellegű gyűlés. Az esp.-pleb. gyönyörű, lelkesedéssel áthatolt beszédben lefestve sanyarú helyzetünket, melyet a „magas kormányunk”-nak köszönhetünk, kézzelfoghatólag bebizonyította a „Néppárt” létjogosultságát nemcsak, hanem szoros kötelmünket e pártot diadalra hozni. A nép nyelvén elmondott beszéd rendkívüli hatással volt a jelenlévőkre, kik könnyezve ígéretet tettek, hogy hitüket megőrizni nem engedik s lelkesen csatlakoznak a „Néppárt”-hoz. Most a gróf ur szólott a néphez, mint saját gyermekeihez s keresetlen szavakban, igazán atyai hűvel lelkesítette, „hogya összetartunk, ugymond az 50 éves katona, — győznünk kell, ha életünk árán is”. Oriási éljenzéssel fogadták a jelenlévők az igazi kath. katona és őshadvezér eme gyullasztó szavait, melyek után nincs hatalom, mely a népet továbbra is ámsítsa meggyőződésétől megfossza. Így nyilatkozott a nép. — Erre felolvasták a „Néppárt” programját, melyet lelkesedéssel mindnyájan magukénak vallottak. Végre a gróf ur kezébe véve az aláírási íveket, felolvasta nyomatekkel annak minden pontját, melyekre az összegyűlt mintegy nyilvánosan fölesküdték s gróf ur után saját kezükkel aláírták Szép és nagy nap volt ez Ürményben, melyet minden község vezetősége szerezhet magának, ha vallását szereti s népét az úgy fontos-ágáról felvilágosítja, mert van még népünkben igaz, élő vallásosság. F. K.

Megtért rabbi. Trsztenáról (Árva megye) írják, hogy Besser Joachim ottani zsidó rabbi f. hó 15-én megkeresztelkedett. A keresztüzölök Vilcek Jenő ügyvéd és neje voltak. A kath. vallásra tért rabbi Szepességbe ment a püspökhöz hódolatát kifejezni, onnan a hittudományok tanulása végett Rómába s azután Keletre szándékozik, mint hittérítő.

Nem engedhető meg. A napokban kinevezett trencsénmegyei állami anyakönyvvezetők sorában olvassuk, hogy a nemesköttesői kerületbe helyettesnek Ballay László kath. néptanító nevezetett ki. Feltehetjük, hogy tudtán kívül történt a dolog, mert tekintve a körülményeket és a célt, amiért nálunk az állami anyakönyvvezetők behozatnak, tekintve a funkciókat, melyeket az anyakönyvvezetőnek végeznie kell, kath. tanító ezt a hivatalt nem viselheti. Ajánljuk az ügyet az egyházmegyei hatóság figyelmébe.

Műregészeti tanulmány. Dr. Pastiner Gyula, fővárosi egyetemi tanár — mint a „Vágvölgyi Lap” írja — Trencsénben és annak közeli vidékén tanulmányokat tett. A tudós archeologus az „Osztrák-Magyar Monarchia” című műben külön ciklusban ismerteti a Vágvölgyet s annak monumentális építményeit, s tanulmányutját Árva-Váraljától Pozsonyig megkezdve, előzetesen Trencsénben szállott ki, ahol Gebauer Miklós várm. levéltárnok vezetése mellett a várat, a plebánia-templomot, a kegyesrendiek templomát és a szkalkai apátság romjait tekintette meg. A tanár ur sokoldalú magyarázataiból említesse méltó, hogy a vár építésére vonatkozó azon hagyomány, hogy az részben római korból eredne, — egészen alaptalan, mivel az épület contextu-

rája és anyaga semmi római jelleggel nem bír; különösen áll ez a tégláról, melyeknek alakjai és égetése amattól egészen elütő. Lehet, hogy a vár egy római rom helyén a szláv korbau újra épült, mert jelenlegi általános konfigurációjában ezen kor építményeivel egyezik. A plebánia-templom szintén egy régebbi templom helyén épült; a kapu díszítései renaissance korból való, ugy-szintén a szentély is, s az egész templom három-hajjójú gót izlésre emlékeztet, mely azonban a 17. század pótlólagos építkezései által változást szenvedett. — Trencsénnek és az egész megyének legbecesebb építménye a helybeli kegyesrendi templom, mely a 16. századbeli jezsuita-templomok mintaszerű emléke. A kivétel úgy a templom berendezésére mint pedig a díszítmények anyagára nézve mintaszerű; különösen említésre méltó a főoltár. — A szkalkai apátság épületei magukon hordják a 16—17. század merész conceptióit; a két szikláru nek egy kápolna által történt összeköttetése és egy külön templomnak az egyedül álló sziklára való elhelyezése magán viseli a jelzett századok merész gondolkodásmódjának jellegét. Egyébként az épületek műértékkel nem bírnak s a különálló templom építészeti szempontból még a középszerűséget sem ulti meg; olyanforma koldulóbarát-templom, minő a reformáció idejében bőven épült s melynek általános jellege csupán a célszerűség, minden művészi izlés nélkül.

Új vasut-szárny. Alsó-Jattó vasuti megállóhelyen a magyar államvasutak igazgatósága egy kiterőt létesít gróf Eszterházy Mihály kérelme folytán, melyhez a gróf, mint leginkább érdekelt földbirtokos 15 ezer forinttal járul. A megállóhely és majorok közt mezei vasut fog közlekedni október 1-15.

Keresztút-megáldás Galgócon. Ritka ünnepet ulti Galgóce kath. közönsége. Ugyanis f. hó 15-én szűz Mária nevenapján áldotta meg főt. Zsembery Rudolf sz. f. r. szerzet tartományi főnöke a nagy temetőben felállított 14 kápolná-ból álló keresztutat, melyek mindmégannyi család költségein épültek és sírboltjaik gyanánt szolgálnak. A kápolnák bensejében lévő keresztutat jelző plasztikus képek, melyeket Mayer müncheni műszobrász szolgáltatott, oly remek kivitelűek, hogy önkéntelenül is szt. áhitatra ragadják a szemlélőt. A keresztút megáldását követő Te Deum után átmentünk ugyan abban a temetőben egy nemkülönböző gyönyörű lourdesi barlanghoz, mely a város buzgó plebánosa, Brucker M. Agoston felhívására a jámbor nép filléreiből állítottat fel. Ezt maga a létesítője áldotta meg. Ezután szószekre lépett Ernst Sándor, pozsonyi s.-lelkész, a ki igen szép alkalmi szt. beszédjében méltatta a kereszt fenségét és a bold. Szűz erényeit. Végre a kálvária tetején álló kápolnában volt az ünnepélyes sz. mise, mely után a hívek maradandó lelki vigasztalást s szívükben s példás rendben távoztak a kálváriáról. — Pár évvel ezelőtt senki sem hitte volna, hogy a galgóci sírkert ily imponáns kálváriával lesz felékesítve, mely századok múlva is hirdetni fogja kath. lakosainak hitbuzgalmát. Legyen benne öröme tevékeny lelkipásztorának s bő jutalmazója. Az a kinek dicsőségében annyit fáradozott. Acelozza meg lelki s testi erejét, hogy a korunkat jellemző hitetlenség közepette is rendületlenül munkálkodhassék hívei lelki üdvének előmozdításán! Egy jelen volt.

Vasutmegnyitás. Az aranyos-maróth—kis-tapolcsányi vasútvonal (5 km. hosszú) f. hó 19-én adatott át a közforgalomnak.

A pruzsinai csepkő-barlangot megközelíthetlensége miatt Trencsénmegyei turistái közül csak kevesen látogatják, a nagyközönség pedig még nevérol is alig ismeri. A trencsénvármegyei természettudományi egyesület elhatározta, hogy a barlangot járhatóvá teszi, a kivitelre azonban mindeddig nem akadt vállalkozó. Most dr. Brancsik Károly várm. főorvos maga vette kezébe az ügyet, s fáradságot nem kímélve felkutatva, kitesztittatta és járhatóvá tette az egész barlangot, a melyhez most már kényelmes serpentin-út vezet.

Közgazdaság.

Gépbemutató Tavarnokon. A nyitramegyei gazdasági egyesület által a f. hó 16-án báró Stummer Agoston tavarnoki uradalmában rendezett mezőgazdasági gépbemutató s gazdaközönség igen nagy érdeklődés mellett folyt le. Nyitra, Bars, Pozsony és Trencsénmegyéből mintegy 200 birtokos, berlő és gazdatiszt volt jelen. A földművelésügyi m. kir. miniszterium megbizá-

sából Thallmayer Viktor m.-óvári gazdasági akadémiai tanár jelent meg a bemutatott gépek tanulmányozása végett. Ezuttal is bebizonyult, hogy Nyitravármegye mezőgazdasági gépek tanulmányozására nagyon alkalmas, mert a felvidéki vármegyék gazdái minden jó gépet felkarolnak és megvásárolnak, miután ezekre a jelen mehez viszonyok közt igen nagy szükségük van. Ez alkalommal be lett mutatva Louis Fedor által a Hille-féle 10 lóerejű petróleum-motor, mely párhuzamosan működött egy 10 lóerejű lokomobillal, s mindkettő egy-egy 8 lóerőre szerkesztett cséplőszekrényt hajtott. A motorral hajtott cséplőgép 2 óra alatt elcséplelt 1642 kereszt búzát, vagyis 31-82 mm. s fogyasztott 10 kgr. petróleumot. A lokomobillal hajtott cséplőgép 2 óra alatt elcséplelt 1964 kereszt búzát, vagyis 41-12 mm. A petróleum-motor reggel 7 óra hosszat volt működésben, mely idő alatt semmiféle fennakadása nem volt. Bemutatott továbbá ugyancsak Louis Fedor által a Tannert-féle lóheré-cséplőgép, mely kitűnően működik, mert a lóheremagot tökéletesen kicsépli. Ezen gépből több rendelés is történt. Friedlaender József gépgyáros „Triumph III” vetőgépjét mutatta be, ez egyszerű szerkezete és könnyű kezelhetősége miatt nyerte meg a gazdaközönség tetszését. Ezen géppel még a legügyetlenebb béres is szép vetést végezhet. Propper Samu Sack Rudolfnak két kitűnő vetőgépet „Classe III” és „Classe IV” mutatta be. Ezen gépek egy óraműhöz hasonló tökélyvel vannak szerkesztve s az általuk végzett munka is minden tekintetben tökéletes s a legszigorúbb igényeket is kielégítő. Sajnálta a gazdaközönség, hogy a bejelentett Melichar-féle vetőgép a bemutatáshoz meg nem érkezett, mert ez s a bemutatott másik 3 vetőgép jelenleg a legjobb s a gazdák leginkább ajánlható. Szűcs Zsigmond 3 különféle Bacher-féle repákiemelőt mutatott be, melyek a jelenlévő cukorrépat termelő gazdák tetszését annyira megnyerték, hogy azokból rögtön mintegy 80 darabot rendeltek. Ezen repákiemelőkkel sok drága kézi munkát megkímél a gazda. A Csernovszky és Társa által bemutatott új extirpator szintén igen jó gép s nemsokára nagyon el lesz fogadva. A gépbemutatót igen tanulságos volt s a gazdaközönség nagyon halás lehet báró Stummer Agoston iránt, ki tavarnoki gazdaságát e célra átengedni szives volt.

A sertésvész Nyitravölgyének egész vidékén dühög; vannak községek, hol egy darab sem maradt életben, hol 200 db. kiveszett. Ez roppant csapás a szegény népre. Nálunk — írják lapunknak Bossányból — a béresnek 22 ft évi fizetése van a 26 pozs. mérő gabona deputatum mellé! Ebből a 22 ft-ból kell beszereznie: sőt, petróleumot, húst, fűszert, zsirt, saját magának s családjának ruhát, lábbelit, fizetnie stólat etc. Ez a 22 ft fizetéséből ki nem futja, csak a sertés tartás segít rajta és ha ez kiveszett, kész a kétségbeesés. A kis gazdák még rosszabbul állnak. 1866 óta nem volt oly rossz termés, mint ez idén. A gabona kevés, az is silány és el sem adható, nem is akarják megvenni. Abból ugyan nem telik az adóra sem. Pap, kántor, tanító, orvos, baba, jegyző, bíró fizetése, megyei, utadó, etc. miből teljek? Hát állami anyakönyv!

Megyei lódíjazás Pöstyénben. Mint rendszeren, úgy az idén is Nagy-Surány vidékének lovai voltak a győztesek a megyei Olympiákon. Olvasóink emlékeznek, hogy nem volt megyei lódíjazás, melyen Nagy-Surány és környéke a díjakkal el nem szedte volna legalább a felét. Az idén egynek kivételével valamennyit. A lódíjazásnál szept. 18-án mint bírálók jelen voltak: Benkeő László bir. bizottság elnöke, Lovag Chvalibogowski Sándor, ifj. Bokross János, az alispán helyettesítésében, Rziha Arthur, Koller Lajos százasos, a bajnai méntelep parancsnoka, Koronhály Béla főszolgabíró, Meskó Pál gazd. egyesületi titkár és mások. — A díjazáshoz elővezetve lón 13 db. csikóskaucsa, 5 db. 3 éves és 10 db. kancacsikó. Arany oklevelet nyert lovag Chvalibogovszky Sándor, ezüst oklevelet: Chvalibogovszky Sándor, bronz oklevelet: Fehérváry Kálmán és Zsurek János. Díjaztattak a következő gazdák csikái: Cvik Istváné, Kis-Váradról (70 k.), Tvrdon Jánosé, Kis-Váradról (50 k.) Raucsina Istváné, Kis-Várad (40 k.), Majercsik Jánosé, Kis-Várad (30 k.), Domin Istváné, Egyháznagyszegről (25 k.), Bednár Józsefé, Bankesztről (20 k.). — **Kancacsikók:** Roszival Imréé, Kis-Várad (100 korona), Cvik Istváné, Kis-Várad (50 k.). Egy éves kort meghaladó kancacsikók: Cvik Jánosé, K-Várad (60 korona), Domin Istváné, Egyháznagyszeg (40 k.), Tvrdon János, Kis-Várad (30 k.) és Balázs Alajosé, Fornószegh (20 k.).

A nyitrai gazdasági egyesület igazgató választmánya f. hó 19-én Craus István vármegyei alispán, igazgatóválasztmányi-tag elnöklété alatt tartott ülésében elhatározta, hogy Dierer Henriknek a nyitrai gazdasági egyesület titkárnak alkalmaztatását fogja kérelmezni a földművelésügyi minisztériumtól, a nyitrai gazdasági teli tanfolyam tanári állására. Kérelmezni fogja egyúttal egy Német-Prónán leteleendő kiserületi kolonizációnak segélyezését. Elhatározta továbbá az ig. vál., hogy az elhunyt Palkó János 100 frtos alapítványa, mint örökösre, Palkó Ernőre irassék át.

A nyitrai gyümölcs vásár mely a f. szeptember hó 28, 29, 30-ára volt kitűzve, nem fog megtartatni, miután a vármegyében szilván kívül, gyümölcs nem termett.

Irodalom.

Ultramontán levelek. Irta dr. Stanczel Ferenc nyug. egyetemi tanár. Nagyvárad, 1888. 198. l. Ara 1 frt.

A mai válságos időben semmire sincs nagyobb szüksége a társadalomnak, mint korrektnak, hivatásuk magaslátán álló, és a korszellem eszejárását teljesen átértő papokra, olyanokra, akiket a szép frazisek el nem bódítanak, hanem akik minden ellenkező áramlat dacára az igazság szilárd talaján megállanak. E célra felette alkalmas az idézett mű, mely levél formában egy liberális és egy híhű kath. pap beszélgetéseit adja elé a ma felszínre lévő kérdésekről, a liberális gondolkodásról s az egyház viszonyáról a liberalizmus-hoz a kérdések egész vonalán. Oly hűen vannak azok tárgyalva, mint csak az életben, a társalgásban és a politikai vitaközpontok terén találkozunk velük. Egy sokat tapasztalt egyet. tanár bölcsesége festi benne a liberális pap helyzetét, gondolkodását, tévedéseit, s szembe állítja a híhű pap felvilágosításait, aki eltévedt társát jó utra teríti s az uralkodó eszmék alapos fejtegetésével helyes meggyőződésre vezeti. Igazi „Vade mecum“ a papra mai helyzetében, mely nemcsak a liberális pap felvilágosítására s a híhű pap megerősítésére alkalmas, hanem igen jó a világi katolikusok tájékoztatására is a liberalizmus iránt. A művet képező 15 levél, melyet Ernő és Elemér váltanak egymással, 15 napi kérdést fejtet, oly közvetlenséggel s oly szellemes módon, hogy akár mely társas körben mind megannyi élvezetes felolvasásra is lehet használni. A minden ajánlásra méltó mű, úgy tudjuk, kapható dr. Székely István theol. tanárnál Nagyváradon.

CSARNOK.

A Nitra szó eredeti jelentése.

Azon tény alapján, hogy Nyitra vármegye legnagyobb részét a Nitra folyó árterét alkotó termékeny völgy képezi, igen természetes, ha mind a vármegye, mind a székhelyét képező Nyitra város s a benne fennálló, hajdan fejedelmi, ma már *püspöki vár* is a Nitra folyótól, mint az egész megye termékenységének *természetes okától* nyerhették elnevezéseiket olyképp, amint Ungvármegye az Ung folyótól, s a Temesvármegye a Temes folyótól kapták elnevezésüket.

Am ha a Nitra folyó szolgált az ő hatalmas árterének s az e téren épült ősi vár és város *előneve*ül, kérdés, vajjon az e tért ősi idők óta lakó szláv népfajtlól-e, vagy a Svatopluk népet meghódított hun-avaroktól, vagy később e két keleti népfaj rokonai — a magyaroktól nyerhette-e a Nitra folyó ősi nevét, mely ma már *Nyitra* folyó nevet visel? Az én véleményem szerint a Nitra folyó név *hun-avar* eredetű, mit a következőkben fogok bebizonyítani.*)

Ha a szók eredeti jelentései az azokat alkotó gyökszók jelentéseiből állapíthatók meg, akkor mivel a *nitra* szót a *nit* és *ra* gyökök alkotják, tehát ezek ismert jelentései alapján kiderülend: vajjon a *nitra* szó hun-avar, vagy magyar eredetű szó-e?

*) Véleménynek ez is vélemény, ámbár nagyon emlékeztet Horváth István történész enemi fejtegetéseire. Szerk.

A nitra szóban szereplő *ra* nyelvünkben felhatható ragként szerepel önálló jelentés nélkül olyképp, mint a *re* felhatható rag is. Am a *re*, szegedi-esen *ree-ré* ma a folyó melletti hajók, dereglyék, ladikok kikötő helyét jelentvén, a *ra* szócskának is hasonló önálló jelentésének kellett lennie az ősi magyar szóalkotásban.

Az *er-ér* szó alatt első rendben a vér hártaburokját értjük nyelvünkben, másodrendben pedig a vérhez hasonló természetes italt, az eső-vagy folyóvizet tova vezető földfelületet értjük nyelvünkben, amint ezt a *föld eréi* kifejezés is igazolja. Az *er, ér* fordított alakja a *re, ré* szó alatt oly helyet értünk, hol a folyóvizet tovalaladó tárgyak (hajók, tutajok) a folyó partján kikötöttek s így megállíttatnak. Ez alapon állomási hely vagy röviden állomás nevet is visel a *re* szó. Amint a *re-ré* eredeti jelentését az *er-ér* szóból megállapíthatjuk: akként alapítható meg a *ra* felhatható rag eredeti jelentése is ennek eredeti alakjából. Ez pedig az *ar*, ma már *ár* olyképp, amint az *er* ősi alakja ma már *ér*. Am az *ar*, miként származéka, az *ártér, vizár* jelentéseiből érthető, a folyóvíz által magával tova vivő s az ő földi burokját képező termőföld tömeceit jelenti, miknek más ismertebb neve *iszap*: tehát az *ar* eredeti alakja is az ősmagyar nyelvben *ar* vala. Ez alapon az *ar* a termőföld felületét fejezi ki hajdanta nyelvünkben, melyen járunk, kelünk olyképp, amint a folyóvíz azon tova folyik, mozog. Ezek megértése után, amint a *re-ré* a folyón járó-kelő hajók megállapodó helyét jelenti, akként a *ra* ősi szócska is a föld felületén járó-kelő mozgó embernek, vagy járműveinek, a szekérnek, kocsinak, taligának is *megállapodó helyét* fejezi ki hajdan, melyet ma már állomásnak, adásvevési térnek, vásártérnek nevezünk. Ezekben állapíthatom meg a nitra szóban szereplő *ra* gyökszó eredeti jelentését. Ez alapon a nyitrai vásárra árukat szállító, vagy magával vivő népség az árúk lerakására szolgáló hetivásártér oly jogosan nevezheti *ra* névvel, melyből a rakodó hely kifejezés származott, miként a szegedi nép a Tiszafolyó-rében, ma már *rében*, hajón, dereglyén oda szállított árúk lerakodó helyét, a *rakpartot* röviden *ré* névvel fejezi ki.

Megismervén a Nitra szóban szereplő *ra* szócska eredeti jelentését, kísértünk meg a *nit* szócska jelentését is megállapítani. A *nit* ma már ismeretlen jelentésű szóban az *it*, mint az *ital* szónak gyöke, szükségképp az ember természetes italt, az eső- vagy folyóvizet jelenti. Am a *nit* szóban még *n* hang is szerepel, de mivel ez mássalhangzó s így önállóan — önhangzó nélkül — mint a nyelvtan is tanítja, nem szerepel a szók közt; tehát a *nit* szóban is szükségképp a benne szereplő *i* hangzóval kellett az ősi szóalkotásban jelentéssel bíró szót képeznie, miként ugyan abban a szóban az *i* hangzóval kapcsolatos *it* szónak. Nos ily nyelvtani törvény szerint a *nit* szó két gyöknek, a *ni* és *it* szócskának egyesült alakjaiból állhatott olyképp: *ni-it*, vagy teljesen egybeolvadva: *niit*. Az *it* gyökszó jelentése már ismeretes lévén, a *ni* szócska jelentését meg kell állapítanunk. A *ni* az igék határtalan idejének ragjaként szerepel ma nyelvünkben olyképp, mint a *ra* felhatható rag szerepében. Am ha a *ra* jelentését annak eredeti alakjában az *ar* szóban ismertettük meg, akkor a *ni* jelentését is ennek eredeti alakjából ismerhetjük meg. Ez pedig az *in* ma is ismeretes szó, mely alatt a foggyök burokját értjük elsőrendben, de értjük a testünk esztkemény részeinek, a csontoknak burokját is, mely utóbbi jelentésben az *in* ma már *hus* nevet is visel, de az *in* szóval azonos jelentésben. Am amint az *er-ér* fordított alakban *ree-ré* már a folyóvíz befogó burokjának neve, akként az *in* fordított alakja a *ni* is a víz befogó burokjának, a föld felületének neve lehet. Ezt tenyként elfogadva, a *niit* ma már csak *nit* érthetetlen szó alkatrészei jelentése szerint ezt fejezi ki: *folyóvíz burokjá*, vagyis *folyó*

part. Ezen bonyolult bár, de észszel felfogható s így *észszér* eljárás által megállapítván a Nitra szóban szereplő gyökelemek jelentéseit, magának a Nitra szónak is ez lehet észszérü jelentése: *folyóparti tér*. E szó tehát első rendben a Nyitra folyó partjain két oldalról elterjedő *ártér*t, vagyis a Nitrafolyó iszapjával, áradmányával termékenyített egész nagy völgyet, a Nitravölgyet jelenti; másodrendben az e nagy, termékeny völgyben épített várat és várost, mint e nagy völgynek emberlakta téreit jelenti olyképp, mint ahogy Ungvár, Temesvár nevek is az Ung és Temes folyó árterein épített várakat és városokat is jelentik.

Ezekben megfejtettük a Nyitra vár, Nyitra vármegye, Nyitra város elnevezéseit a Nitrafolyó nevével. Minthogy pedig a nyitrai püspökségről 1835-ben kiadott történeti műből okmányokkal igazolva az derül ki, hogy a Nyitra várát, városát s egész völgyét a *hunok* s ezek után az *avarok* uralták a rajtok lakó szláv népekkel egyetemben*) tehát több mint valószínű, hogy e nagy völgy folyója is mint uralkodó népfajtlól — tőlök nyerheté nevét annál is inkább, mert a *Nitra* szó ősi hun-avar eredetre vall, amennyiben annak gyökei is hun-avar eredetről tanuskodnak, s így azok nyelvének szavaiból származott a Nitra ősmagyar szó is. Miként fejtett ki az eredeti Nitra szóból a mai *Nyitra* szóalak, azt az árpádházi királyok korában használatos írásmód ismerete alapján fejthetni meg. Ugyanis mivel a Nitra szó eredetben *Nittra* alakban hangzott, s ekként hangoztatva az árpádházi királyi jegyzők (notariusok) az *i* hangzót majd *i* majd *y* betűvel írák ki, tehát az okiratokban a *Nittra* szó az íródiákok kénye szerint már jó régen *Nyitra* alakban szerepelhetett annál is inkább, mivel a nyitrai magyarság is támogatta kiejtése által az ily írásos alakot. Hogy a nyitrai magyarság oly eredetű, mint a vármegyei magyar nép, az abban leli okát, mert a hun és avar népek nemcsak Pannoniát — a mai dunántúli déli részt — de a Morvaország határos északnyugati felvidéket is uralták, s uralmuk megszüntével e keleti népek legnagyobb részben e vidékeken rekedtek is meg a hódító népek közt, a magyarokkal rokon nyelvűeknek megtartása mellett. Innen van, hogy az évezred előtt történt magyar honfoglalás idejében Árpád magyar hadai rokon, *hun* és *avar* őseik nyelvén beszélt néptörzsekkel találkozott hazánk nyugatészaki részében. Ekként fejthetni meg a *Nitra, Fertő* ősi nevek eredetét, mint a hun-avar néptörzsek nyelvében szerepelt szók maradványait. A *nyitra-vidéki palócokról* írt tárcakölteményt a Nyitrai Sz. ben csak annyiban óhajtanám kihelyesbíteni, hogy a nyitrai vidéki magyarság *hunavar* és ne palócmagyarság néven szerepeljen, mert ez jobban megfelelne a történelmi igazságnak, mint a *palóc* elnevezés, amennyiben valószínűbb, hogy inkább a palócok a nyitrai magyarság származéka, mintsem hogy ezek az egervideki palócok ivadékai.

Szabó Mihály.

*) Az a mű (Episcopatus Nitriensis Memoria) első szoban quádokról és markománokról beszél. Szerk.

Telefon.

S. N. Ha a községek külön szavaznak, amint történni kell, mert minden község autonóm testület, akkor a jegyzőnek külön-külön minden községben van szavazata, mint képviselő-testületi tagnak. — Multkorai számunkból kimaradt válaszuk helyszüke miatt.

T. A. Az apa nem veheti el elhunyt fiának özvegyét semmi körülmények között sem. Ezen akadálynak neve „első fokú sógorság egyenes ágban.“ Az egyház hasonló esetben *soha sem adott dispensációt*. — De a polgári házasságkötés sem engedi meg ilyeneknek az egybekelést, mert az 1894. XXXI. t.-c. 11. §. így szól: Nem köthetnek egymással házasságot . . . d) az egyik házastárs a másik házastársnak egyenes ágbeli vérokonával, a házasság megszűnése, vagy érvénytelenné nyilvánítása után sem. — Nem tesz különbséget a származás törvényes vagy törvénytelen volta sem. — Végül ez polgárilag nem csak bontó akadály, hanem olyan egyúttal, mely alól a polgári hatóság sem ad felmentvényt soha.

Pr. M. nyug. alesper. urnak Pöstyénben. Utána néztünk. Az íratok még nem érkeztek a törvényszékhez.

AZ „ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET“

által rendezett idei ötödik

ŐSZI LUXUSLÓ-VÁSÁR

október hó 6., 7., 8-án tartatik meg BUDAPESTEN a lótenyésztési társaság „Tattersall“-telepén.

Jól behajtott négyes és kettes fogatok, valamint belovagolt hátslovak a legjobb ménesekből.

Az allami lovak árverése ugyanott október hó 4., 5. és 9, 10-én.

Részletes katalógusok az O. M. G. E. (Budapest, „Köztelek“), vagy a lótenyésztési társaság (Budapest, „Tattersall“ Kerepesi-út) titkárságánál.

Nyitrai serfőző és malátagyártó részvénytársaság.

Felhívás!

A nyitrai serfőző és malátagyártó részvénytársaság tisztelt részvényesei az alapszabályok 7. §-ában jelzett következményekre való figyelmeztetés mellett felhivatnak, hogy minden egyes részvény után a hátralékos 25%-ot, vagyis 25 frtot (50 koronát) és a felpénzt 10 frtot (20 koronát)

folyó évi október hó 1-ig

a nyitrai pénzügyintézetek valamelyikénél pontosan lefizetni kegyeskedjenek.

A nyugtázás az ideiglenes elismervényeken történik.

A részvények kiadatásáról a tisztelt részvényesek annak idején értesítve lesznek.

Nyitra, 1895. évi augusztus hó 14-én.

Az igazgatóság.

Üzlet-átvétel.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy **Almási Mór** úrtól a helyben fő-út 5. szám alatt lévő

tűzifa-és köszén-üzletet

valamint a szikvizgyárat átvettem.

Fő törekvésem leendő szolid kiszolgáltatás által a becses megrendelőknek teljes megelégedését kiérdemelni.

A n. é. közönség szives megrendeléseit tisztelettel kérem

ENGEL SAMU,

fa-piac 1-ső szám.

Kérem a levelező-lapra úgy a becses megrendelő nevét, mint lakását (utca és házszám) kiírni sziveskedjék.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával

érhetőek el.

Hungária műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság **Budapest**en.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.

Az államilag engedélyezett

Magyar osztálysorsjáték

I. osztályu nyeremények.

Huzás 1895. október hó 16-19-ig.

	korona	korona
1 nyeremény á	80000 =	80000
1	60000 =	60000
1	40000 =	40000
1	30000 =	30000
1	20000 =	20000
1	15000 =	15000
1	10000 =	10000
2	8000 =	16000
5	4000 =	32000
10	2000 =	20000
13	1000 =	13000
100	400 =	40000
860	200 =	172000
9000	80 =	720000
10000 nyeremény	összesen	1268000

az 1896. ezredéves kiállítás alkalmából.

Kibocsátás 100000 sorsjegy

31.499 nyereménnyel és egy jutalomdíjjal.

A nyeremények minden levonás nélkül fizettetnek ki. A huzások államfelügyelet és kir. közjegyző ellenőrzése mellett történnek.

Legnagyobb nyeremény a legkedvezőbb esetben:

1.000,000

korona.

Az I. osztály huzása után vásárolt sorsjegyekért az I. osztály díja után fizetendő.

II. osztályu nyeremények.

Huzás 1895. december 6-14-ig.

	korona	korona
1 jutalom	600000 =	600000
1	400000 =	400000
1	200000 =	200000
1	100000 =	100000
1	50000 =	50000
2	20000 =	40000
2	15000 =	30000
4	10000 =	40000
10	8000 =	80000
27	6000 =	162000
100	2000 =	200000
200	1000 =	200000
1150	200 =	230000
20000	100 =	2000000
21499 nyeremény és jutalom		4332000

E 49 nyeremény közül az utoljára kihuzott kapja a 600000 korona díjat.

AZ I. OSZTÁLYU SORSJEGYEK ÁRAI:

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$	sorsjegy
40.—	4.—	2.—	korona.

A TELJES (mindkét osztályra érvényes) SORSJEGYEK ÁRAI:

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$	teljes sorsjegy
80.—	8.—	4.—	korona.

Valamennyi sorsjegyek a falragaszok által megjelölt eladási helyeken kaphatók.

Budapest, 1895. augusztus hóban.
Andrássy-ut 5. szám.

Magyar Osztálysorsjáték Igazgatóság.

Sorsjegyek eladásra való átvétele iránti megkeresések hozzánk intézendők.

Első államilag engedélyezett

Magyar Osztálysorsjáték

az Ezredéves kiállítás alkalmából Budapesten, 100,000 sorsjegy,

31499 két osztályba beosztott pénznyereményekkel és egy jutalommal.

5 millió 600,000 korona összértékben

minden levonás nélkül készpénzben fizetendő. — Legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben

EGY MILLIÓ KORONA.

➔ Első huzás 1895. évi október hó 16-19-ig BUDAPESTEN. ➔

Eszerint ajánlom és utánvét mellett küldök szét

eredeti sorsjegyek az I-ső osztály részére

eredeti teljes sorsjegyek, melyek mind a két huzásban érvényesek

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$	korona.
40.—	20.—	8.—	4.—	2.—	korona.
$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$	korona.
80.—	40.—	16.—	8.—	4.—	korona.

Teljes sorsjegyek, a melyek az első osztályban nyereménnyel kihuzatnak, egyszersmind a nyereménnyel az előlegesen a második osztályra vonatkozó betét fizettetik vissza. — Megrendelések postautalvány útján lehetőleg a cím igen pontos megjelölésével kéretnek.

HEINTZE KÁROLY fő-elárusító, **BUDAPEST,** szervita-tér 3.

Check-Conto: Magyar postatakarékpénztár 3960. — Sürgöny-cím: LOTTOHEINTZE Budapest. — Vidéki megrendelők porto fejében 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért, továbbá minden egyes nyereményjegyzékért 20 fillért sziveskedjenek külföldön mellékelni.

➔ **Lottogyűjtődék, viszontelárusítók és ügybőkők mindenhol felállítatnak.** ➔